

Yozgat Zili Dokumalarından Örnekler

Examples Of Yozgat Zili Textures

Ülkem YAZ *
Nefise YÜKSEL **

Öz:

Dokuma kültürü, Türkler’de Orta Asya’dan itibaren varlığını gösterir. Anadolu’ya Türklerin gelişi ile ise burada ki mevcut dokuma kültürü ile harmanlanan renk, desen ve motifler köklerinden kopmadan zenginleşmiş ve geniş yelpazesi olan köklü bir kültüre dönüşmüştür.

Anadolu’nun her köşesinde var olan dokuma kültürü şaşırtıcı şekilde yakın coğrafyalarda farklılık gösterirken daha uzak mesafelerde de benzer özellikler izlenebilmektedir. Bunun sebebi olarak ise konar-göçer kültürden yerleşik hayata geçen grupların aldıkları kültürle farklı yerlere yerleşmesi sayılabilir. Önemli noktalardan biri ise halkın sahip olduğu dokuma kültürüne yeniliklere açık olmakla birlikte, sahip çıkmasıdır.

Yozgat Dokuma konusunda tam bir yerel merkez olmamakla birlikte, düz dokumalarca zengindir. Bu zenginlik ise yakın coğrafyasında bulunan Kayseri, Kırşehir, Aksaray, Sivas gibi dokuma merkezlerinin etkisidir. Dokuma tekniği bakımında Yozgat’ta yaygın olmakla birlikte, yanlış bir ifade ile bütün düz dokuma tekniklerinin ‘kilim’ olarak ifade bulması, zili tekniğinin çok tanınır olmamasına sebep olmuştur.

* Yozgat Bozok Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Öğretim Görevlisi Yozgat, ulkem.yaz@bozok.edu.tr ORCID: 0000-0003-3115-1322

** Yozgat Bozok Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Öğretim Görevlisi Yozgat, nefise.yuksel@bozok.edu.tr ORCID: 0000-0002-0821-9416

Bu çalışmada yöreye ait 4 dokuma örneği seçilmiş ve bu örneklerin, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından gösterdiği farklılıklar ele alınmaya çalışılmıştır. Zili tekniğinin diğer düz dokuma tekniklerinden farklılık göstererek dikey hatlı motifler ihtiva ettiği görülmüştür. Zili ve kilim tekniğinin birlikte kullanıldığı iki teknikli dokumalar yanı sıra kilim, cicim ve zili tekniğinin kullanıldığı üç teknik içeren dokuma türleri de bulunmaktadır.

Bu çalışmada incelenen örneklerin teknik bakımından tanımları yapılmıştır. Diğer Anadolu zili dokumaları ile kıyaslanmamıştır. Tekniğin elverdiği ölçüde dokuyucunun yaratıcılığının katkısıyla ortaya çıkan kompozisyonların tanıtımı yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Zili, Yozgat dokumaları, Dokuma.

Abstract :

Weaving culture shows its presence in Turks since Central Asia. With the arrival of the Turks in Anatolia, the colors, patterns and motifs blended with the existing weaving culture here, enriched without breaking from their roots and turned into a deep-rooted culture with a wide range.

While the weaving existing in the corner of Anatolia was read in the near geographies in the past, similar features can be observed in further distances. The reason for this may be that the groups who passed from nomadic culture without a password settled in different places with the culture they received. One of the important points is that the people are open to weaving innovations.

Although Yozgat is not a local center for weaving, it is rich in plain weavings. This wealth is the effect of weaving centers such as Kayseri, Kırşehir, Aksaray and Sivas, which are located in their close geography. The fact that it was commonly expressed in Yozgat as a plain woven 'rug' with a false expression, caused the zili technique to not be well known.

This dish is not the 4 weaving samples belonging to the region and the differences shown by these examples in terms of their characteristics have been tried to be discussed. It was seen in the vertical line motif showing the boat of Zili, one of the other flat weaving techniques. In addition to two-technique weavings with zili and kilim techniques, there are also weaving types that include three techniques of kilim, cicim and zili technique.

In this training, the samples examined were technically introduced. It has not been compared with other Anatolian bell weavings. The presentation of what came out with the contribution of the creativity of the weaver was made as far as the technique allows.

Keywords: Zili, Yozgat weaving, Weaving.

Giriş:

Örtünmek, giyinmek, tabiat şartlarından korunmak insanlığın varoluşundan bu yana, yemek ve barınmaktan sonra en önemli ihtiyaç olmuştur. Bunu karşılamak için önceleri hayvan postları ve bitkiler bütün olarak kullanılmıştır. İnsanoğlu yeni teknikler, teknolojiler, icatlar ardından giyimlerini hafifletmek çeşitlendirmek ve daha işlevsel hale getirmek serüvenine başlamıştır. Bu şekilde başlayan dokuma serüveni insanoğlunun yaşam ortamında da ihtiyaç karşılamaya ve dekorasyona dönüşmeye başlamıştır.

Dokuma: iki yada daha fazla iplik grubunun değişik şekillerde birbirleri ile kenetlenmesi işlemine ve bu işlem sonucu ortaya çıkan yüzeye denir. Geleneksel Türk dokumaları, havlı dokumalar ve havsız dokumalar olarak ikiye ayrılır. Havlı dokumalar halı dokuma, havsız dokumalar kilim, cicim, zili, sumak olmak üzere dört grupta incelenir. Burada ele alacağımız dokuma türü zili dokumalardır. Zili dokuma hafif bir dokuma olması sebebiyle genellikle; çuval, yük örtüsü, yastık vb. gibi ürünlerin yapımında kullanılan bir tekniktir. Çalışma dört örnekle sınırlı tutulmuştur. Burada; Yozgat yöresine özel bir genelleme yada diğer yörelerle ilgili bir kıyaslamadan ziyade, tekniğin farklı kullanımlarıyla ortaya çıkan farklı desenler ve zili tekniğinin tanıtımı amaçlanmıştır.

Türk Dokuma Sanatının Tarihçesi

Türk halı sanatı ile ilgili kaynaklara göre, düğümlü halı Asya'da Türklerin yaşadığı, özellikle, yoğun olarak buldukları Ötüken Bölgesinde ortaya çıkmış ve buradan dünyaya yayılmıştır. Türklerin aynı çağlarda keçe ve kilim sanatı hakkında bilgilerinin bulunduğunu, ev ve çadırlarını keçe ve düz dokuma yaygılarla süslediğini yine kaynaklardan öğrenmekteyiz (Deniz,2000:19). Düz dokuma yaygılar halı kadar dayanıklı olmadığı ve çabuk yıprandığı için eski örnekleri günümüze kadar ulaşmamakta, tarihi aydınlatabilecek çok eski örnekleri yok olup gitmektedir (Aytaç, 1982:36).

Çatalhöyük'te elde edilen bulgular Anadolu'da dokumacılık sanatının MÖ. 6000 li yıllara kadar götürmektedir. Bu durum Türkmenlerin (Oğuz Boyu) Anadolu'ya geldiklerinde geçmişi çok eskilere dayalı bir dokuma sanatı ile karşılaştıklarını göstermektedir. XVI: yy'a ait en eski Türk Düz Dokuma yaygı parçaları Washington Tekstil Müzesindedir (Demir, 1995:1).

Türkler Orta Asya'dan getirdikleri dokuma birikimini ve tekniklerini Anadolu'da karşılaştıkları kültürle yoğurarak Anadolu Türk dokuma kültürünü geliştirmişlerdir. Anadolu'nun her bölgesinde ve bölgeler içinde şehirlerde ve hatta köylerde farklı göçebe toplulukların yerleşmesi ve yaşaması ile çok zengin bir çeşitlilik görülür. Renk, kompozisyon, desen bakımından farklı zenginlikleri vardır.

Yozgat'ta Dokumacılık

18. yy da ilk örneklerine rastlanan Yozgat dokumalarının bu yıllardan kalan örnekleri genellikle iki parçalı yani şaklı kilimlerdir. Kilim, cicim, zili dokumalar görülürken, kullanım alanları da yer sergisi (kilim), namazlık (namazlağı), sofa örtüsü, perde, at örtüsü olarak kullanılan çeşitleri mevcuttur. 19. Yüzyıla tarihlenen kilimler arasında en yaygın tipler çul, sergi kilimi (döşeme kilim), makat (sedir) kilimi, yolluk, namazlağı (namazlık kilimi), yastık, heybe (habe) ve çuval (haral) dir (Deniz, 50-51).

18. ve 19. yy. dokumalarında malzeme yün ve daha kalitesi yüksek dokumalardır. 20. yy. başından itibaren ise pamuk malzeme olarak dokumaya dahil olmaya başlamıştır. Günümüz Yozgat düz dokumalarının desen ve motifleri bu dönemde oluşmaya ve karakteristik özellik kazanmaya başlamıştır (Deniz, 2000; 51-52).

Zili Dokuma

Düz dokuma teknikleri kilim, cicim, zili, sumak olarak sayılır. Zili; atkı, çözümlü ve desen ipi olmak üzere üç iplik sistemi ile yapılır. Atkı ve çözümlü ipinden oluşan düz kilim yada bezayağı dokuma üzerine üçüncü bir iplik sistemi olan desen ipi ile desenler oluşturulur. Cicim dokumaya nispeten benzer. Hatta sık motifli cicim dokuma tekniği ile karıştırıldığı da olur. Ancak zili dokumada desen ipi çözümlü üzerinden 3-1, 5-1, 3-3, gibi sıralı atlamalar yapar ve bu nedenle yüzeyde fitilli bir görünüm oluşur.

Atlamalardaki sayılar dokumanın temelini oluşturan düz kilim veya bezayağı tekniğinin sıklığına yani kalitesine göre belirlenir. Desen ipinin yüzeydeki atlamaları çok uzun olmaz.

Dokumanın arka yüzü iplik uçlarının serbest kaldığı karmaşık bir görünüme sahiptir. Yörede ıstar denilen tezgahlarda dokunur. Istar tezgahı düz dokumalar yapılırken kolaylık sağlayan mekikli dokumaya imkan verirken dokuyucu desen sıralarında desen ipinin dokuma eni boyunca 3-1.3-3 ve bazen çapraz oluşumlar sırasında 5-1 gibi atlamalarıyla desen sırasını oluşturur. Dokuma, teknik gereği kilimde sağlanamayan uzun dikey hatlar oluşturmaya müsaade eder. Bu atlamalar düz yada çapraz olabildiği gibi kontürlü görüntüye de sahip olabilir. Bu görünüm-lerinden dolayı şu şekilde sınıflandırılabilir:

Düz zili,

Çapraz zili (zili verne)

Seyrek zili

Damalı zili

Kontürlü zili

Dokuma Örnekleri

Fotoğraf No: 1-2

Örnek No: 1

İlgili Koleksiyon: Naciye Öztürk'ün çeyizinden (Yozgat/Sorgun)

İnceleme Tarihi: 01.09.1996

Ürünün Yapılış Tarihi: 1930/1935

İnceleme Tarihinde ki Durumu: Onarım görmemiş sağlam durumda

Ürünün Kullanım Amacı: Yolluk

Boyutları: En:100 Boy: 250

Kullanılan Malzeme: Atkı: Yün Çözüğü: Yün Desen: Yün

Tekniği: Zili, kilim karışık

Dokuma Yoğunluğu (10 cm): Atkı: 35 Çözüğü: 45

Kompozisyon: 100x250 cm ebatlarında zili ve kilim tekniği ile dokunmuş olan dokuma yörede tahtalı olarak adlandırılır. Farklı uzunluklarda desen ve teknikleri değişen şeritlerden oluşmuştur. Dokuma birinci bölümde kilim tekniği ile başlamıştır. Üçgen biçiminde motiflerin yanyana gelmesiyle oluşan testere motifi, şerit üzerine iki düz kiremit rengi ve açık yeşil su şeklinde yerleşmiştir. Ortada üstüste üç 'S' kıvrım farklı renklerde olup kenarları üçer sıra kiremit rengi ve yeşil su ile tamamlanmıştır. Parçanın üstünde altta başlayan testere motifi tekrarlanmıştır.

İkinci bölümde zili tekniği uygulanmıştır. Bölüm altıgenlerin kaydırılmış ekseninde alternatif sıralanması ile oluşmuştur. Her altıgenin içi üst üste sıralanmış baklava motifinin ortada ki baklavanın uçlarından çıkan koçboynuzu motifi ile tamamlanmıştır. Motiflerin renkleri farklıdır. Altıgen motiflerinin içleri testere motifi ile sınırlanmıştır. Zemin kiremit kırmızı motifler ise pastel yeşil ve mordur.

Desenli yüzeyler arasında; kenarlarda kiremit kırmızısı ortada yeşil olan çubuklar bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde birinci bölümü tekrarır.

Dördüncü bölün zili tekniğidir. Baklava biçiminde koçboynuzlarından meydana gelen motiflerin kenarda yarım biten kaydırılmış ekseninde alternatif sıralanmasından oluşmuştur. Motifler kiremit kırmızısı zemin üzerine yosun yeşili koçboynuzlarının merkezde baklava motifleriyle birleşmesinden meydana gelmiştir. Yine bu alan testere ağız motifi ile sınırlanmıştır.

Beşinci bölüm; diğer bölümlere göre daha incedir. Koyu kremrengi zemin üzerine yaklaşık 25 cm uzunluğunda üst üste üçer adet çubuğun yan yana sıralanmasından oluşmuştur. Testere motifi ile altıncı bölüme geçilmiştir.

Altıncı bölüm dokuma tekniğinin en geniş bölümüdür. Kenarda yarım ortada tam baklava motiflerinin sıralandığı bir kompozisyon örneğidir. Baklava motiflerinin tam göbeğinde aşk ve birleşim motifi vardır. Kenarı pıtırak motifi ile çevrelenmiş, pıtırak motifinin etrafı ise baklava biçiminde çevrelenmiş ve uçlarından çengel motifleri kullanılmıştır. Göbeği oluşturan baklava deseninin dış konturleri içe ve dışa doğru çam motifleri ile bezenmiştir. Kenarda yarım biten baklavar ise aynı kompozisyon örneği ile dolgulanmıştır.

Kilim ve zili tekniklerinden oluşan dokumanın ortasını altıncı bölüm oluşturur, diğer yarısı simetrik olarak devam eder.

Fotoğraf No: 3

Örnek No: 2

İlgili Koleksiyon: Buket Pasta Salonu, Ali Akkaya / Yozgat

İnceleme Tarihi: 28.08. 1996

Ürünün Yapılış Tarihi:1960

İnceleme Tarihinde ki Durumu: Sağlam

Ürünün Kullanım Amacı: Yastık yüzü

Boyutları: En: 60 Boy: 100

Kullanılan Malzeme: Atkı: Yün Çözüğü: Yün Desen: Yün

Tekniği: Zili

Dokuma Yoğunluğu (10 cm): Atkı: 35 Çözüğü: 40

Kompozisyon: kenarda 10 cm yatay bezayağı üzerinde saçbağı motifleri krem rengi, siyah, kiremit rengi olarak sıralanmıştır. Hemen üzerinde altta ve üstte yöreye göre cinli kıvrım, sığır sidiği gibi isimlerde verilen su motifi ile dolgularan bordür testere motifi ile tamamlanmıştır.

Yastık yüzeyi; yarım başlayan altıgen motiflerinin kaydırılmış ekseninde alternatif sıralanması ile dolgulanmıştır. Altıgen motiflerinin etrafı tekniğin kaydırılarak uygulandığı zili verne kullanılmış olmasından dolayı, çift sıra geometrik zincirler şeklindedir. Altıgenlerin içi yörede ivdime motifi ile bezenmiş olup motiflerin yü-

zeyi asimetrik olaral kiremit rengi üzerinde krem lacivert üzerinde yeşil ve kiremit kırmızısı renklerle çalışılmıştır. Kompozisyonda simetrik renkte ise asimetrik düzeleme görülür. Kompozisyona yörede ivdime tabakalı denir.

Fotoğraf No: 4

Örnek No: 3

İlgili Koleksiyon: Yozgat Etnografya Müzesi

Envanter No: 1952

Koleksiyona Geliş Tarihi ve Geliş Şekli: 20.10.1981/ Satın alma

İnceleme Tarihi: 26.08.1996

Ürünün Yapılış Tarihi: 1930/1935

İnceleme Tarihinde ki Durumu: Sağlam

Ürünün Kullanım Amacı: Yastık

Boyutları: En: 50 Boy: 105

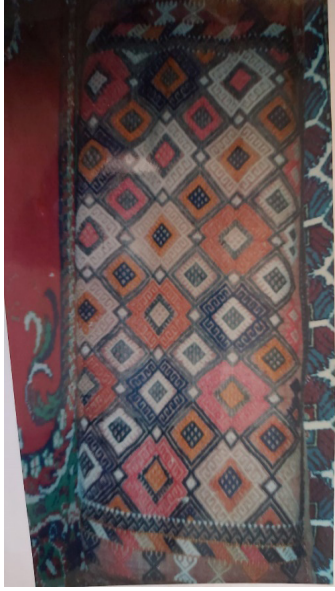
Kullanılan Malzeme: Atkı: Yün Çözüğü: Yün Desen: Yün

Tekniği: Zili

Dokuma Yoğunluğu (10 cm): Atkı: 30 Çözüğü: 40

Kompozisyon: Yastığın iki ucunda 15 cm yüksekliği ve 50 cm eni olan beza-

yağı dokuma üzerinde cicim tekniğinde küpe ve çengel motifleri yerleştirilmiştir. Yöreye göre sığır sidiği ve ya cinli kıvrım adı verilen motifle yüzeye geçiş yapılmıştır. Kompozisyonun ana temasını geniş yüzey üzerinde iç içe geçmiş 9 zikzak oluşturur. Zikzaklar tepe noktalarında dikey çubuk ile bölünmüştür. Zikzakların arasında kalan motifler çengel motiflerinin karşılıklı birbirine bakması ile yüzeyde farklı ve daha iri çengeller oluşturmuştur. Bu zikzakları içi kiremit kırmızsızı, yeşil, krem rengi, gülkurusu renkte zili tekniği ile dokunmuştur. Yüzeydeki iri çengeller siyah kontürlere çevrenmiştir. Bu kontürlere yörede sürmeli adı verilir. Yastığın tam ortasında zikzakların uçları ok başı biçiminde düzenlenmiştir.

Fotoğraf No: 5-6

Örnek No: 4

İlgili Koleksiyon: Bilinmiyor

İnceleme Tarihi: 1992

Ürünün Yapılış Tarihi: 1930/1935

İnceleme Tarihinde ki Durumu: Sağlam

Ürünün Kullanım Amacı: Yastık

Boyutları: En: 50 Boy: 80

Kullanılan Malzeme: Atkı: Yün Çözüğü: Yün Desen: Yün

Tekniği: Zili

Dokuma Yoğunluğu (10 cm): Atkı: 30 Çözüğü: 40

Kompozisyon: Yastıkta açık kahverengi renge bezayağı zemin üzerine yedi saçbağı motifinin sıralanmasından oluşan bordür onüç adet birbirine bitişik 45 derece açı ile renk değiştirerek bölünmüştür. Üstte ise cinli kıvrım yada sığır sidiği motifi yer alır. Bordür ve zemin arasında testere motifi bulunur.

Yüzeyde dört adet yanlarda yarım biten baklava motifi vardır. Baklava motifleri birleşme uçlarında üstüste geçmiş ve küçük baklavalardan oluşurmuştur. Bu oluşum yüzeyde damalı görünümü verir. Büyük baklavalardan sonra küçük baklavalardan yerleştirilmesi ile devam eden kompozisyon da baklavalardan içlerine yerleştirilen farklı motiflerle birbirinden ayrılır. Büyük baklavalardan içi karelerle bölünmüş olup çevreleri çengel motifi ile sınırlanmıştır. Yüzeye irili ufaklı yerleştirilen alternatif sıralanmış baklavalarda çok farklı renkler kullanılmıştır. Krem rengi üzerinde turuncu, lacivert, krem rengi üzerinde gülkurusu turuncu, krem rengi üzerinde pembe, gri üzerinde laciverttir. Genel görünümünde motiflerin çevreleri gri kontrolüdür. Yastık kompozisyonuna enden ve boydan bakıldığında farklı kompozisyon algısı görülmektedir.

Değerlendirme

İncelenen dört örnekte kullanılan motifler benzer olmakla birlikte kompozisyonlar farklıdır. Bu durum Türk zanaatçısının ve dokumacılarının yaratıcı özelliğini gösterir. Anadolu kadını ölçü-oran, simetri ve denge bilgisini yaşantısı yolu ile öğrenmiş ve uygulamıştır. Tekniğin el verdiği ölçüde zengin çizgiler kullanarak motiflerin ad ve anlamları konusunda geleneklere bağlı kalarak dokumalar oluşturmuşlardır.

En sık görülen motifler; sığır sidiği (cinli kıvrım), su yolu, zikzaklar, baklava motifleri, çengeller, koçboynuzu, küpe, altıgenler görülür. Bu motifler dokuyucunun yaşantısı yoluyla edindiği gözlemler ile nesnel dünyayı algılayış biçimini yansıtır. Motiflerde stilize edilmiş nesnelere yüklenmiş anlamlar ve duygular görülür. Sevinçler, acılar, özlemler, beklentiler bu sembollerde vücut bulmuştur.

Yörede genellikle canlı renkler görülür bu dört örnekte de renkler; kiremit kırmızısı, sarı, yeşil, mavi, siyah, turuncu ve gülkurusudur. Hem renk tonları hem de renk zıtlıkları ile oluşturulan kontrast, zemin ve motiflerin belirginleşmesi ve daha görünür kılınmasını sağlamıştır. Bu renk bilgisini gözlemleri yoluyla hayatına alan zanaatçının yaratıcılığı ve tabiatın insana verdiği üstün öğretisi neticesidir.

Kompozisyonlarda simetri ve kaydırılmış eksenle alternatif sıralamadır. Aynı motifin küçüklü büyüklü varyasyonları dengeli bir biçimde yüzeye yerleştirilmiştir. Burada da simetri ön plandadır. Kompozisyonlarda az motif kullanıldığı halde, zengin çeşitlilik görülür. Bu çeşitliliği dokuyucu renk ve farklı kompozisyon kurallarını kombine ederek oluşturur.

Zili; düz kilim dokuma yada bezayağı dokuma üzerine yapılır. Dokumanın konstrüksiyonunu bu dokumaların oluşturması desenin serbest çizgilerle çalışılmasına olanak sağlar. Kilim dokumada görülen ilikli yapı söz konusu değildir. İliğin kapatılması için dikey hatlarda kullanılan tarak motifi vb. girinti çıkıntılara ihtiyaç duyulmadığından, dik hatlar motiflerde ve yüzeylerde kullanılabilir.

Sonuç ve Öneriler:

Genel olarak düz dokumalar, kilim adıyla anılarak bir yanlışlığa sebep olur. Ancak kilim, cicim, zili, sumak gibi düz dokuma çeşitleri vardır. Zili dokuma cicim dokuma ile benzerlik gösterir. Aynı şekilde düz kilim yada bezayağı dokuma üzerine desen ipi ile yapılır. Desenin sıklığı ve atlamaların sayıları (3-1, 5-1 cicimde 7-1) farklıdır. Her iki teknikte hafif dokumalar olduğu için, yük örtüsü, çuval, yastık yüzü gibi dokumalar yapılır. Zili dokuma fitilli bir görüntü verir.

Geçmişte ıstar tezgahlarında yapılan bu dokumalar, tezgahların daha küçültülmüş olarak ev tipine dönüştürülebilir. Bu tekniğin daha yüksek kalitede düz kilim ve bezayağı dokumalar üzerine yapılmasıyla, daha estetik, kullanım alanları daha farklı ve güncel dokumalara dönüşebilir. Kaybolmaya yüz tutmuş bu dokumaların canlandırılması kültüre, ekonomiye katkı sağlayacaktır. Ev dekorasyonu, giysi kumaşları, giyim aksesuarları, günlük kullanım eşyaları gibi alanlarda oluşan ve güncel moda akımında kabul gören etnik öğeler için çok zengin bir birikim olan bu kültür değerlendirilmelidir.

Kaynakça:

AYTAÇ, Ahmet, (1982), *El Dokumacılığı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

DEMİR, Tuna Sönmez, (1995), *El Dokumacılığı ve Çarpama Dokuma*, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara

DENİZ, Bekir, (1990), *Yöre Özellikleriyle Yozgat Kilimleri*, Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi, İzmir

DENİZ, Bekir, (2000), *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Yayınları, Ankara

Extended Abstract:

Weaving culture shows its presence in Turks since Central Asia. With the arrival of the Turks in Anatolia, the colors, patterns and motifs blended with the existing weaving culture here has been enriched without breaking from their roots and turned into a deep-rooted culture with a wide range of weaving artifacts.

Weaving is the process of interlocking two or more yarn groups with each other in different ways and the surface resulting from this process. Traditional Turkish textiles are divided into two as pile weaves and non-pile fabrics. Terry weaving is examined in four groups as carpet weaving, lint-free weaving Kilim, Cicim, Zili, and Sumak.

The weaving culture that exists in every corner of Anatolia surprisingly differs from examples in nearby geographies. It is also possible to observe similar features in distant geographies. The reason for this can be the settling of communities from nomadic culture in different geographies while preserving their culture. One of the important points is that the people adopt the weaving culture, while being open to innovations.

Turks have developed the Anatolian Turkish weaving culture by kneading the weaving knowledge and techniques they brought from Central Asia with the culture they encountered in Anatolia. A very rich diversity is seen in every region of Anatolia, with the settlement and living of different nomadic communities in cities and even villages within the regions. It has different richness in terms of color, composition and pattern.

Although Yozgat is not a local center for weaving, it is rich in plain weaving techniques. This wealth is the effect of weaving centers such as Kayseri, Kırşehir, Aksaray and Sivas, which are located in their close geography. Although it is widespread in Yozgat in terms of weaving technique, the false expression of all flat weaving techniques as “rug (kilim)” caused the zili technique to be not well known.

In 18th and 19th century weavings, wool and other higher quality fabrics are used as materials. From the very beginning of the 20th century, cotton has started to be used in weaving. The patterns and motifs of today’s Yozgat plain weavings began to form and gain characteristic features in this period.(Deniz, 51-52).

Flat weaving techniques are counted as kilim, cicim, zili and sumak. Zili is made with three yarn systems: weft, warp and pattern yarn. Patterns are created with a third yarn system, pattern yarn, on a plain rug or plain weaving consisting of weft and warp yarn. Cicim is relatively similar to weaving. It is even confused with the dense motif cicim weaving technique. However, in Zili weaving, the pattern yarn makes sequential skips over the warps such as 3-1, 5-1, 3-3, and therefore a roving appearance is formed on the surface. Different types of zili weaving are named based on different appearances of patterns as follows:

Straight Zili,

Cross Zili

Sparse Zili

Checkered Zili

Contoured Zili.

In this study, 4 weaving samples belonging to the region were selected and the differences of these samples in terms of motif and composition features are being discussed. It has been observed that the Zili technique differs from other plain weaving techniques and includes vertical line motifs. In addition to the two-technique weavings in which the zili and kilim technique are used together, there are also weaving types that include three techniques using kilim, cicim and zili technique.

Anatolian women have learned and applied the knowledge of measure-ratio, symmetry and balance through life. They created weavings by using rich lines to the extent permitted by the technique and adhering to the traditions regarding the names and meanings of the motifs.

The most common motifs; 'cattle urine', waterway, zigzags, diamond motifs, hooks, ram's horn, earrings, hexagons. These motifs reflect the weaver's perception of the objective world through his observations through his life. The meanings and emotions attributed to stylized objects are seen in the motifs. Joys, pains, longings and expectations are embodied in these symbols.

Vivid colors are generally seen in the region. In these four examples, brick red, yellow, green, blue, black, orange and rose-color are used. The contrast created with both color tones and color contrasts enabled the ground and motifs to become more prominent and more visible. It is the creativity of the craftsman who takes this knowledge of color into his life through his observations and the result of the superior teaching that nature gives to man.

Symmetry and alternative order on the shifted axis are observed in the compositions. Small and large variations of the same motif are placed on the surface in a balanced manner. Symmetry is also at the forefront here. Although few motifs are used in the compositions, a rich variety is seen. This diversity is created by combining wearable colors and different composition rules. As seen in the examples examined, another element that adds richness to the composition is the use of one or both kilim and cicim techniques as well as the zili technique. With this method, the weaver has given a different texture and movement to the surface.

Since the zili weaving technique is a light weaving type, it has areas of use such as sackcloth, exhibition rug (upholstery rug), breech (cedar) rug, runner, prayer rug (prayer rug), pillow, saddle bag (habe) and sack (haral).

The zili weaving technique, which does not have a unique reputation as well as the recognition of kilim weaving, needs an introduction among Turkish weaving culture other than an academic point of view. In order to achieve this, these wea-

vings, which were made on instar looms in the past, can be converted to house type items via a smaller size of looms. By using this technique on flat rugs and plain weaves of higher quality, it can turn into more aesthetic, different and up-to-date weaves. This rich culture should be evaluated as a means of adding ethnic items to home decoration, clothing fabrics, clothing accessories, daily use items, which is widely accepted in the current fashion trend. The revitalization of these weaving, which is about to disappear, will contribute to the culture and economy.

